

ราชา กิร ปเสนทิโกศล เอกสมิ์ ฉณทิวเส อลงกตปฏยิตตํ สพุพเสตํ เอกํ ปุณฺณทริกํ นาม ทตฺถิ อารุหฺมหนฺเตน ราชาณาเวน นครํ ปทกฺขิณํ กโรติ ฯ

ได้ยัันว่า อ. พระราชา พระนามว่าปเสนทิโกศล เสด็จขึ้นแล้ว สู้ข้าง เชือกหนึ่ง ชื่อว่า ปุณฺณทริกํ ตัวมื่อัวะหังปวงชาวตัวอันบุคคหังประดบัแล้วหังตกแต่งแล้ว ย่อมทรงกระทำ ซึ่งการประทักษณ ซึ่งพระนคร ด้วยอาณาภาพของพระราชาอันใหญ่ ในวันแห่งมหรสพ วันหนึ่ง ฯ

อุสฺสารถนาย วตฺตมานาย, เลหฺมทฺทททาทีหิ โปถยมาโน มหาชนํ ปลาณนโธ คีวํ ปริวตเตตฺวาปิ โอลเกติเยว ฯ
ครั้นเมื่ออาชญาเป็นเหตุยังมหาชนให้ลุกขึ้นเล่นไป เป็นไปอยู่, อ. มหาชน ผู้(อัน)ราชบุรุษ ท.) ไปอยู่ (ด้วย)วัตถุ ท.) มีกอนดินและท่อนไม้เป็นต้น หนีไปอยู่ แม้ยังคอ ให้เป็นไปรอบแล้ว ย่อมแลดูนั้นเทียว ฯ

ราชูณํ กิร ลุทฺธิณฺทานสุเสตํ ผลํ ฯ

ได้ยัันว่า (อ. ผล) นั้น เป็นผล แห่งทานอันพระราชา ท. ทรงถวายดีแล้ว (ย่อมเป็น) ฯ

อณฺณตรสฺสาปิ ทุคฺคตปฐิตสฺส ภริยา สตตฺตมฺมิกสฺส ปาสาทสฺส อุปริมตเล จิตฺตา เอกํ วาตปานสฺส กวามฺ วัวิริตฺวา ราชาณํ โอลเกตฺวา ว อปคจฺฉิ ฯ

อ. ภรรยา ของบุรุษผู้ถึงแล้วซึ่งยาก แม้นคนใดคนหนึ่ง ยืนอยู่แล้ว ที่พื้นอันมีในเบื้องบน แห่งปราสาท อันประกอบแล้ว ด้วยชั้นเจ็ด เปิดแล้ว ซึ่งบาน แห่งช่องเป็นที่ดื่มกินซึ่งลม บานหนึ่ง แลดูแล้ว ซึ่งพระราชาเทียว ไปปราศแล้ว ฯ

ธมฺโม ปุณฺณณฺจฺโห วลาหกนฺตรํ ปวิฏฺโฆ วีย อุปฏฺฐาสิ ฯ

(อ. หนิง นั้น) ปรากฏแล้ว แก่พระราชา ราวกะ อ. พระจันทร์อันเต็มดวงแล้ว อันเข้าไปแล้ว สู่ระหว่างแห่งเมฆ ฯ

โส ตสฺสา ปฏฺวิพทฺธจิตฺโต ทตฺถิกฺขนฺธโต ปตนาการปฺปตฺโต วีย หุตฺวา ขิปปํ นครํ ปทกฺขิณํ กตฺวา อนนฺเตปฺรุํ ปวิสิตฺวา เอกํ วิสฺสาสิกํ อมจฺจํ อาท “อสุกฺกฺจาเน เต มยา โอลเกติปาสาทิ ทิฏฺฐิเจติ ฯ

(อ. พระราชา) นั้น เป็นผู้สืพระทัยเนื่องเฉพาะแล้ว (ต่อหนิง) นั้น เป็นราวกะว่า ทรงถึงแล้วซึ่งอาการคืออันตกไป จากคอแห่งข้าง เป็น ทรงกระทำแล้ว ซึ่งการประทักษณ ซึ่งพระนคร พลัน เสด็จเข้าไปแล้ว สู่ภายในแห่งบุรี ตรัสแล้ว กะอำมาตย์ผู้มีความคุ้นเคย คนหนึ่ง ว่า “อ. ปราสาทอันเราแลดูแล้ว ในที่โน้น อันเธอ เห็นแล้ว (หรือ)” ดังนี้ ฯ

“อาม เทวาทิ ฯ

(อ. อำมาตย์ กราบทูลแล้ว) ว่า “ข้าแต่พระองค์ผู้สมมติเทพ พระเจ้าข้า (อ. ปราสาทอันพระองค์ทรงแลดูแล้ว ในที่โน้น อันข้าพระองค์ เห็นแล้ว)” ดังนี้ ฯ

“ตตฺถเกกํ อิตฺถิ อทฺทสาติ ฯ

(อ. พระราชา ตรัสถามแล้ว) ว่า “(อ. เธอ) ได้เห็นแล้ว ซึ่งหนิง คนหนึ่ง (ในปราสาท) นั้น (หรือ)” ดังนี้ ฯ

“อหุทลํ เทวาทิ ๑

(อ. อัมมาตย์ นั้น กราบพูลแล้ว) ว่า “ข้าแต่พระองค์ผู้สมมติเทพ (อ. ข้าพระองค์) ได้เห็นแล้ว” ดังนี้ ๑

“คจฺจน, ตสฺสา สสฺสามิกอสฺสามิกภาวํ ชานาหิตี ๑

(อ. พระราชา ตรัสแล้ว) ว่า “(อ. เธอ) จงไป, (อ. เธอ) จงรู้ ซึ่งความที่ (แห่งหญิง) นั้น เป็นผู้เป็นไปกับด้วยสามีหรือมีสามี หามิได้” ดังนี้ ๑

โส คนฺตฺวา ตสฺสา สสฺสามิกภาวํ ฃตฺวา อาคนฺตฺวา รณฺโณ “สสฺสามิกาทิ อาโรเจสิ ๑

(อ. อัมมาตย์) นั้น ไปแล้ว รู้แล้ว ซึ่งความที่ (แห่งหญิง) นั้น เป็นผู้เป็นไปกับด้วยสามี มาแล้ว กราบพูลแล้ว แก่พระราชา ว่า “(อ. หญิง) นั้น เป็นผู้เป็นไปกับด้วยสามี (ย่อมเป็น)” ดังนี้ ๑

อถ รณฺณา “เตนหิ ตสฺสา สามิกํ ปกฺโกสาหิตี วุตฺเต, โส คนฺตฺวา (P101) “เอหิ โภ, ราชา ตํ ปกฺโกสตีติ อาห ๑

ครั้งนั้น (ครั้นเมื่อพระดำรัส) ว่า “ถ้าอย่างนั้น (อ. เธอ) จงร้องเรียก ซึ่งสามี (ของหญิง) นั้น” ดังนี้ อันพระราชา ตรัสแล้ว, (อ. อัมมาตย์) นั้น ไปแล้ว กล่าวแล้ว ว่า “แนะท่านผู้เจริญ (อ. ท่าน) จงมา, อ. พระราชา ย่อมทรงร้องเรียก ซึ่งท่าน” ดังนี้ ๑

โส “กริยํ เม นิสฺสาย ภเยน อุปฺปนฺเนน ภวิตพฺพนฺติ จินฺตฺวา รณฺโณ อาณํ ปฏฺฐาหิตํ อสฺสโกณฺโต คนฺตฺวา ราชาณํ วนฺทิตฺวา อฏฺฐาสิ ๑

(อ. บุรุษ) นั้น คิดแล้ว ว่า “อันภัย เป็นภัยเกิดขึ้นแล้ว เพราะอาศัย ซึ่งภรรยา ของเรา พึงเป็น” ดังนี้ ไม่อาจอยู่ เพื่ออัน หามิได้ ซึ่งอาชญา ของพระราชา ไปแล้ว ถวายบังคมแล้ว ซึ่งพระราชา ได้ยืนอยู่แล้ว ๑

อถ นํ ราชา “มํ อุปฏฺฐาหิติ อาห ๑

ครั้งนั้น อ. พระราชา ตรัสแล้ว (กะบุรุษ) นั้น ว่า “(อ. เจ้า) จงบำรุง ซึ่งเรา” ดังนี้ ๑

“อลํ เทว, อหํ อตฺตโน กมฺมํ กตฺวา ตุมฺหากํ สุกฺกํ ทหามิ, สา เอว เม ชีวิกา โหตุติ ๑

(อ. บุรุษ) นั้น กราบพูลแล้ว) ว่า “ข้าแต่พระองค์ผู้สมมติเทพ อ. อย่าเลย, อ. ข้าพระองค์ กระทำแล้ว ซึ่งการงาน ของตน จะถวาย ซึ่งส่วย แก่พระองค์, อ. กิริยาอันประกอบแล้วด้วยความเป็นอยู่ นั้นนั้นเทียว จงมี แก่ข้าพระองค์” ดังนี้ ๑

“ตว สฺสงฺเกน มยฺหํ อตฺถิ นตฺถิ, อชฺชโต ปฏฺฐาย มํ อุปฏฺฐาหิติ ตสฺส ผลกณฺจ อาวูธกฺจ ทาเปสิ ๑

(อ. พระราชา ตรัสแล้ว) ว่า “อ. ความต้องการ ด้วยส่วย ของเจ้า ย่อมไม่มี แก่เรา, (อ. เจ้า) จงบำรุง ซึ่งเรา จำเดิม แต่วันนี้” ดังนี้ (ทรงยังราชบุรุษ) ให้พระราชทานแล้ว ซึ่งโล่ด้วย ซึ่งอาวุธด้วย (แก่บุรุษ) นั้น ๑

เอวํ กิรุตส อโหสิ “กณจิวะสส โทส อโรเปตวา สวเตตวา ภริยํ คณหิสสามิติ ๑

ได้ยินว่า (อ. ความดำริ) อย่างนี้ ว่า “(อ. เรา) ยกขึ้นแล้ว ซึ่งโทษ บางอย่างนั้นเทียว (แก่บุรุษ) นั้น สวแล้ว จักยึดเอา ซึ่งภรรยา” ดังนี้ ได้มีแล้ว (แก่พระราช) นั้น ๑

อถ นํ โส มรณภยภีโต อปมตโต หุตวา อุปฏจาลิ ๑

ครั้งนั้น (อ. บุรุษ) นั้น ผู้กลัวแล้วต่อภัยคือความตาย เป็นผู้ไม่ประมาทแล้ว เป็น บำรุงแล้ว (ซึ่งพระราช) นั้น ๑

ราชา ตสส วิวรํ อปสสนโต, กามปรีฟ้าเห วชฺฌนเต, “เอกมสส โทส อโรเปตวา ราชาณํ กิรุตสสามิติ ตํ ปกโกสาเปตวา เอวมาท “อมโภ อิตโต ปญจโยชนมตถเก นทียา อสุกฏจानํ นาม คนตวา สายํ มม นหานเวลา ยกุมพุปปลานิ เจว อรุณวตีมตติกณจ ออาหาร, สเจ ตสฺมี ชเน นาคจเญยาลิ, อาณํ เต กิรุตสสามิติ ๑

อ. พระราชา ไม่ทรงเห็นอยู่ ซึ่งช่อง (ของบุรุษ) นั้น ครั้นเมื่อความเร่าร้อนเพราะกาม เจริญอยู่, (ทรงดำริแล้ว) ว่า “(อ. เรา) ยกขึ้นแล้ว ซึ่งโทษ อย่างหนึ่ง (แก่บุรุษ) นั้น จักกระทำ ซึ่งอาชญาแห่งพระราช” ดังนี้ (ทรงยังราชบุรุษ) ให้เรียกมาแล้ว (ซึ่งบุรุษ) นั้น ตรัสแล้ว อย่างนี้ ว่า “แนะท่านผู้เจริญ (อ. เจ้า) ไปแล้ว ชื่อ สู้ที่โน้น แห่งแม่น้ำ ในที่สุดแห่งโยชนห้า (แต่ที่) นี้ จงนำมา ซึ่งดอกโกมุทและดอกอุบล ท. ด้วยนั้นเทียว ซึ่งดินเหนียวมีสีเพียงดังสีแห่งอรุณด้วย ในเวลาเป็นที่อาบ แห่งเรา ในเวลาเย็น, ถ้าวว่า (อ. เจ้า) ไม่พึงมา ในขณะที่นั้นไซ้, (อ. เรา) จักกระทำ ซึ่งอาชญา แก่เจ้า” ดังนี้ ๑

เสวโก กิร จตุหิปี ทาเสหิ กิลิฏจโร ๑

ได้ยินว่า อ. เสวก เป็นผู้ลำบากแล้วกว่า กว่าทาส ท. แมลี้ (ย่อมเป็น) ๑

ชนกุกิตาโทยิ ทิ ทาสา “ลีสํ เม รุชชติ, ปิฏจํ เม รุชชติตี วตวา อจฺฉิตุํ ลภานติ ๑

จริงอยู่ อ. ทาส ท. มีทาสอันขายซื้อแล้วด้วยทรัพย์เป็นต้น ย่อมได้ เพื่ออันกล่าว ว่า “อ. คีระชะ ของข้าพเจ้า (อันโรค) ย่อมเสียดแทง, อ. หลัง ของข้าพเจ้า (อันโรค) ย่อมเสียดแทง” ดังนี้ แล้วจึงพักอยู่ ๑

เสวกสเสตํ นตฺติ, อาณตตกมมํ กาดเมว วฏฺฐติ; ตสฺมา โส “อวสฺสํ มยา คนตพฺพํ, กุมพุปปเลหิ สทฺธิ อรุณวตีมตติกา นาม นาคภวเน อุปฺปชฺชติ, อหํ กุหิ ลภิสสามิติ จินเตนโต มรณภยภีโต เคหํ คนตวา “ภทเท นิฏฺฐิตํ เม ภตฺตุนติ อาห ๑

(อ. อันกล่าว อย่างนั้น) นั้น ย่อมไม่มี แก่เสวก, อ. อัน (อันเสวก) กระทำ ซึ่งกรรม (อันพระราช) ทรงสั่งบังคับแล้วนั้น เทียว ย่อมควร เพราะเหตุนั้น (อ. บุรุษ) นั้น คิดอยู่ ว่า “อันเรา พึ่งไป แน่แท้, ชื่อ อ. ดินเหนียวมีสีเพียงดังสีแห่งอรุณ กับ ด้วยดอก-โกมุทและดอกอุบล ท. ย่อมเกิดขึ้น ในพาแห่งนาค, อ. เรา จักได้ (ณ ที่) ไหน” ดังนี้ ผู้กลัวแล้วต่อภัยคือ ความตาย ไปแล้ว สู้เรือน กล่าวแล้ว ว่า “แนะนางผู้เจริญ อ. ภัต เพื่อเรา สำเร็จแล้ว (หรือ)” ดังนี้ ๑

“อุทฺทณมตถเก สามิติ ๑

(อ. ภรรยา กล่าวแล้ว) ว่า “ข้าแต่ นาย (อ. ภัต เพื่อท่าน) (มีอยู่) บนที่ที่สุดแห่งเตา” ดังนี้ ๑

โส ยาว ภาตต์ โอตรติ, ดาว สหะเรตุ อสภโกนโต อุพุงเคน ภณชิก (P102) หราเปตวา ยถาลทฺธเนน พยณฺชนเนน สหฺมึ อลลเมว ภาตต์ ปจฺฉิยํ โอปปิเพตวา อาทาย โยชนิกํ มคฺคํ ปกฺขนโต, ตสฺส คจฺจนตสฺสเว, ภาตต์ ปกฺกํ โอโหสิ ๑

(อ. บุรุษ) นั้น, อ. ภรรยา ย่อมปลงลง ซึ่งภักดิ์ เพียงใด, ไม่อาจอยู่ เพื่ออันทรงไว้พร้อม เพียงนั้น (ยังภรรยา) ให้นำไปแล้ว ซึ่งน้ำข้าว ด้วยกระบวย บีบลงแล้ว ซึ่งภักดิ์ อันสดนั้นเทียว กับ ด้วยกับ อัน (อันตน) ได้แล้วอย่างไร ในกระเช้า ถือเอาแล้ว เล่นไปแล้ว สิ้นหนทาง อันประกอบแล้วด้วยโยชน, (เมื่อบุรุษ) นั้น ไปอยู่นั้นเทียว, อ. ภักดิ์ เป็นของสุขแล้ว ได้เป็นแล้ว ๑

โส อนุจฺฉินฺทฺ จ กตฺวา โถกํ ภาตต์ อปเนตวา ภณฺชนโต เอกํ อทฺธิกํ ทิสฺวา “มยา อปนีตํ โถกํ อนุจฺฉินฺทฺ ภาตต์เมว อตฺถิ, คเหตุวา ภณฺช สามีติ ๑

(อ. บุรุษ) นั้น นำไปปราศแล้ว ซึ่งภักดิ์ หน้อยหนึ่ง กระทำให้เป็นของไม่เป็นเดนเทียว บริโภคอยู่ เห็นแล้ว (ซึ่งบุรุษ) ผู้ไปสู่หนทางไกล คนหนึ่ง (กล่าวแล้ว) ว่า “อ. ภักดิ์ อันไม่เป็นเดน หน้อยหนึ่ง อันอันรณำไปปราศแล้วนั้นเทียว มีอยู่, ข้าแต่ นาย (อ. ท่าน) รับแล้ว จงบริโภค” ดังนี้ ๑

โส คณฺหิตฺวา ภณฺชิ ๑

(อ. บุรุษผู้ไปสู่หนทางไกล) นั้น รับแล้ว บริโภคแล้ว ๑

อิทโรปี ภณฺชิ ตฺวา เอกํ ภาตต์มฺภุจฺจํ อุทฺเท ชิปีตฺวา มฺหํ วิขฺยาเลตฺวา มหนฺเตน สหฺมึ “อิมสฺมี นทฺิเปเส อธิวตฺตา นาชา สุปฺณณา เทวตา จ วจฺนํ เม สฺถนฺตฺ; ราชา มยฺหํ อาณํ กตฺตกาโม ‘ภุมฺพุปฺเลหิ สหฺมึ อรุณวตฺติมตฺติกํ อาทราติ มํ อาณาเปสิ, อทฺธิกมฺนุสฺสสฺส จ เม ภาตต์ ทินฺนํ, ตํ สหฺสฺตานิสฺสํ, อุทฺเท มจฺจํ ทินฺนํ, ตํ สฺตานิสฺสํ, เอตฺตํ ปุณฺณผลํ ตุมฺหากํ ปตฺตี กตฺวา เทมิ; มยฺหํ ภุมฺพุปฺเลหิ สหฺมึ อรุณวตฺติมตฺติกํ อาทราติ ติกฺขตฺตํ อนุสฺสาเวสิ ๑

(อ. บุรุษ) แม้นอกนี้ บริโภคแล้ว ไปรยแล้ว ซึ่งกำหนดภักดิ์ กำหนด ในน้ำ บ้วนแล้ว ซึ่งปาก (ยังบุคคล) ให้ฟังตามแล้ว สิ้นสามครั้ง ว่า “อ. นาย ท. (ด้วย) อ. ครุฑ ท. (ด้วย) อ. เทวดา ท. ด้วย ผู้อยู่ทับแล้ว ในประเทศแห่งแม่น้ำ นี้ จงฟัง ซึ่งคำ ของข้าพเจ้า, อ. พระราชา เป็นผู้ใคร่เพื่ออันทรงกระทำ ซึ่งอาชญา แก่ข้าพเจ้า (เป็น) สิ่งบังคับแล้ว ซึ่งข้าพเจ้า ว่า ‘(อ. เจ้า) จงนำมา ซึ่งดินเหนียวมีสีเพียงดังสีแห่งอรุณ กับ ด้วยดอกโกมุทและดอกอุบล ท.’ ดังนี้, ก็ อ. ภักดิ์ อันข้าพเจ้า ให้แล้ว แก่มนุษย์ผู้ไปสู่หนทางไกล, (อ. ภักดิ์) นั้น เป็นของมีอันสงฆ์พหนึ่ง (ย่อมเป็น), (อ. ภักดิ์ อันข้าพเจ้า) ให้แล้ว แก่ปลา ท. ในน้ำ, (อ. ภักดิ์) นั้น เป็นของมีอันสงฆ์พหนึ่ง (ย่อมเป็น), (อ. ข้าพเจ้า) ย่อมให้ ซึ่งผลแห่งบุญ อันมีประมาณ เท่านี้ กระทำให้เป็นส่วนบุญ แก่ท่าน ท., (อ. ท่าน ท.) จงนำมา ซึ่งดินเหนียวมีสีเพียงดังสีแห่งอรุณ กับ ด้วยดอกโกมุท และดอกอุบล ท. แก่ข้าพเจ้า” ดังนี้ ด้วยเสียง อันใหญ่ ๑

ตตถ อธิวตฺถิ นาคราชา ตํ สทฺทํ สุตฺวา มหาลลเกเสน ตสฺส สนฺติกํ คนฺตฺวา “กึ วเทสีติ อาห ๑

อ. นาคผู้พระราชฯ ผู้ประทับแล้ว (ในประเทศ) นั้น พังแล้ว ซึ่งเสียง นั้น ไปแล้ว สู้สำนัก (ของบุรุษ) นั้น ด้วยเพศแห่ง บุคคลผู้ถือเอาซึ่งความเป็นแห่งคนแก่ กล่าวแล้ว ว่า “(อ. ท่าน) ย่อมกล่าว (ซึ่งคำ) อะไร” ดังนี้ ๑

โส ปุณฺณิ ตเถว วตฺวา, “มยฺหํ ตํ ปตฺตี เทหิติ วุตฺเต, “เทมิ สามิติ อาห; ปุณฺณิ “เทหิติ วุตฺเต, “เทมิ สามิติ อาห ๑

(อ. บุรุษ) นั้น กล่าวแล้ว เหมือนอย่างนั้นนั้นเที่ยว แม้อีก, (ครั้นเมื่อคำ) ว่า “(อ. ท่าน) จงให้ ซึ่งส่วนบุญ นั้น แก่เรา” ดังนี้ (อันนาคผู้พระราชฯ) กล่าวแล้ว, กล่าวแล้ว ว่า “ข้าแต่ นาย (อ. ข้าพเจ้า) ย่อมให้” ดังนี้, (ครั้นเมื่อคำ) ว่า “(อ. ท่าน) จงให้” ดังนี้ (อันนาคผู้พระราชฯ) กล่าวแล้ว แม้อีก, กล่าวแล้ว ว่า “ข้าแต่ นาย (อ. ข้าพเจ้า) ย่อมให้” ดังนี้ ๑

เอวํ โส เทว ตโย วาเร ปตฺตี อาหาราเปตฺวา กุมฺพุปฺเปลฺหิ สทฺธี อรุณวตฺติมตฺติกํ อทาลิ ๑

(อ. นาคผู้พระราชฯ) นั้น (ยังบุรุษ นั้น) ให้นำมาแล้ว ซึ่งส่วนบุญ ลั่นวาระ ท. สอง สาม ได้ให้แล้ว ซึ่งดินเหนียวมีสีเพียง ดังสีแห่งอรุณ กับ ด้วยดอกโกมุทและดอกกุบล ท. ด้วยประการฉะนี้ ๑